

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

MUSTAFA AÇIKGÖZ/TÜRKİYE
(Başvuru no. 34588/03)

KARAR

STRAZBURG

9 Aralık 2008

Söz konusu karar AIHS'nin 44/2 maddesi uyarınca kesinlik kazanacaktır. Ancak, şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.

USULİ İŞLEMLER

Davanın nedeni, Türk vatandaşı Mustafa Açıkgöz'ün ("başvuran"), 31 Temmuz 2003 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptığı başvurudur (başvuru no. 34588/03).

Başvuran, Ankara Barosu avukatlarından E. Sansal tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

Başvuran, 1958 doğumludur ve Ankara'da yaşamaktadır.

Başvuran, Türkiye'de kayıtlı bir inşaat şirketi olan Mustafa Açıkgöz İnşaat Limited Şirketi'nin sahibi ve yöneticisidir.

26 Nisan 1993'te S.K. ve F.Ö.'ye ait olan ve Beypazarı'nda bulunan arsa üzerine dairelerden ve dükkanlardan oluşan bir bina inşa etmek üzere bu kişilerle bir sözleşme yapmıştır. Arsanın sahipleri mülkiyetini başvurana ve başvuran da inşaat tamamlandığında, altı dairenin mülkiyetini S.K. ve F.Ö.'ye devredecekti. Sözleşmeye göre, S.K. ve F.Ö., ikisi iyi güneş alan üçer daireye sahip olacaktı.

7 Mart 1994'te S.K., binayı inşa ettiğini ancak dairelerin mülkiyetini kendisine devretmediğini ileri sürerek Beypazarı Asliye Hukuk Mahkemesi'nde başvuran aleyhinde dava açmıştır. S.K., 8, 15 ve 18 no'lu dairelerin, kendi adına kaydedilmesini talep etmiştir.

8 Nisan 1994 ve 1 Mayıs 1997 tarihleri arasında yirmi sekiz duruşma yapılmıştır. Bu süre boyunca mahkemeye, dairelerin dağılımı ve binanın bölümleri ya da dairelerin aydınlanması hususunda beş bilirkişi raporu sunulmuştur.

1 Mayıs 1997'de Beypazarı Asliye Hukuk Mahkemesi, S.K.'nın talebini kabul etmiştir.

3 Aralık 1997'de Yargıtay, birinci derece mahkemesinin, başvuran ve S.K. arasında yapılan sözleşmenin hükümlerini doğru olarak değerlendirmede ve bu nedenle, yanlış daireleri numaralandırdığı sonucuna vararak 1 Mayıs 1997 tarihli kararı bozmuştur. Yargıtay, sözleşme kapsamındaki "iyi güneş alan" ifadesinin, binanın güney cephesindeki daireler şeklinde yorumlanması gerektiği kanısına varmıştır.

Başvuran, Yargıtay kararının gözden geçirilmesini talep etmiştir.

18 Mayıs 1998'de gözden geçirme talebi reddedilmiştir.

Dava dosyası, müteakiben birinci derece mahkemesine geri gönderilmiştir.

18 Mayıs 1998 ve 24 Eylül 1998 tarihleri arasında iki duruşma yapılmıştır.

18 Eylül 1998'de mahkemeye, daha iyi güneş alan dairelerin numaralarının, 11, 14, 17 ve 20 olduğunu gösteren bir bilirkişi raporu sunulmuştur.

24 Eylül 1998'de Beypazarı Asliye Hukuk Mahkemesi, yüzölçümleri aynı olan 5, 6 ve 8 no'lu dairelerin yanı sıra 17 ve 20 no'lu dairelerin S.K. adına tapuya tescil edilmesi gerektiğine karar vermiştir.

7 Nisan 1999'da Yargıtay, birinci derece mahkemesinin kararını bir kez daha bozmuştur. Başvuranın, sözkonusu karar sonucu haksız bir zarara uğradığı sonucuna varmıştır.

Davacı, Yargıtay'ın kararının gözden geçirilmesini talep etmiştir.

2 Aralık 1999'da gözden geçirme talebi reddedilmiştir.

Dava dosyası, müteakiben birinci derece mahkemesine geri gönderilmiştir.

2 Aralık 1999 ve 9 Ekim 2000 tarihleri arasında altı duruşma yapılmıştır.

26 Mayıs 2000'de mahkemeye, bir bilirkişi raporu sunulmuştur.

9 Ekim 2000'de Beypazarı Asliye Hukuk Mahkemesi, toplam yüzeyi, 5, 6 ve 8 no'lu dairelerin toplam yüzeyinden daha az olan 1, 3, 5 ve 6 no'lu daireler ile 17 ve 20 no'lu dairelerin S.K. adına tapuya tescil edilmelerine karar vermiştir.

30 Nisan 2001'de Yargıtay, 9 Ekim 2000 tarihli kararı onaylamıştır.

Başvuran, Yargıtay kararının gözden geçirilmesini talep etmiştir.

8 Ekim 2001'de Yargıtay, başvuranın talebini kabul etmiş, 30 Nisan 2001 tarihli kararı iptal etmiş ve 9 Ekim 2000 tarihli kararı bozmuştur. Yargıtay, birinci derece mahkemesinin, bilirkişilerden rapor hazırlamalarını ve dairelerin dağılımı ile binanın bölünmesine ilişkin öneri sunmalarını istediğini ve bilirkişilerin, 26 Mayıs 2000'de yedi öneri içeren bir rapor sunduklarını kaydetmiştir. Mahkemenin, başvurana sözkonusu önerilere ilişkin tercihini açıklama fırsatı vermediğini gözlemlemiştir. Mahkeme, bunun yerine, resen başvurayı olumsuz yönde etkileyen ilk öneriyi tercih etmiştir. Dava dosyası, müteakiben birinci derece mahkemesine geri gönderilmiştir.

8 Ekim 2001 ve 8 Temmuz 2002 tarihleri arasında dört duruşma yapılmıştır.

Beypazarı Asliye Hukuk Mahkemesi, 11 Mart 2002 tarihli duruşmada başvuranın, tercih ettiği bilirkişi önerisini açıklamasını istemiş, ancak başvuran belirlenen süre içerisinde cevap vermemiştir.

8 Temmuz 2002'de Beypazarı Asliye Hukuk Mahkemesi, kararını vermiş ve 17 ve 20 no'lu dairelerle birlikte 2, 3, 4 ve 5 no'lu dairelerin S.K. adına tapuya kaydedilmelerine karar vermiştir.

Yargıtay, 21 Nisan 2003'te 8 Temmuz 2002 tarihli kararı onaylamıştır.

HUKUK

I. AİHS’NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, AİHS’nin 6/1 maddesi bağlamında hukuki yargılama süresinin “makul süre” gereğine uymadığından şikayetçi olmuştur.

A. Kabuledilebilirlik

AİHS’nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru taşımadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru, kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

Hükümet, yargılama süresinin makul süre gereğine uygun olduğunu kaydetmiştir. Başvuranın davasının karmaşık olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca, yargılama süresince uzlaşmayı reddettikleri için tarafların tutumlarının, yargılama süresinin uzamasına yol açtığını belirtmiştir.

Başvuran, iddialarını yinelemiştir.

Göz önüne alınması gereken süre, 7 Mart 1994’te başlamış ve Yargıtay’ın, Beypazarı Asliye Hukuk Mahkemesi’nin son kararını onayladığı 21 Nisan 2003’te sona ermiştir. Bu nedenle, dava dosyasının birkaç kez yeniden incelendiği üç aşamalı yargılamada dokuz yıl bir ay sürmüştür.

AİHM, yargılama süresinin makul olup olmadığının, davanın koşulları ışığında davanın karmaşıklığı, başvuranın ve yetkili makamların tutumları ve ihtilafta yer alan başvuran için neyin tehlikede olduğu gibi kriterler göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerektiğini yineler (bkz., *Frylender/Fransa* [BD], no. 30979/96, paragraf 43, AİHM 2000-VII).

AİHM, başvuran ve S.K. arasında sözleşmenin yorumlanması hususunun karmaşık olmadığı kanısındadır.

AİHM, başvuranın kendi tutumu ile – mahkemeye, tercih ettiği bilirkişi önerisini belirlenen süre içerisinde bildirmemesi – yargılamanın uzamasına yol açmış olsa da, bunun davanın toplamda bu kadar uzun sürmesini açıklamaya yetmediğini gözlemler (bkz. *Türkoğlu/Türkiye*, no. 58922/00, 38. paragraf, 8 Ağustos 2006).

AİHM, yetkili makamların tutumlarına ilişkin olarak, Yargıtay yedi karar verirken, Beypazarı Asliye Hukuk Mahkemesi’nin dört karar verdiğini gözlemler. Toplamda, dokuz yılda on bir karar verilmiştir. Gecikme esas olarak davanın yeniden incelenmesinden kaynaklanmıştır. Genellikle birinci derece mahkemelerinin yaptığı hatalar sonucu, dava dosyalarının, incelenmek üzere geri gönderilmesi öngörülür. Tek dava dahilinde bu kadar çok iade kararının alınması ise, hukuki sistemin işleyişindeki yetersizliği ortaya koyar (bkz., *mutatis mutandis, Wierciszewska/Polonya*, no. 41431/98, 46. paragraf, 25 Kasım 2003).

AİHM, yukarıda kaydedilenlere ilişkin olarak, mevcut davada yargılama süresinin aşırı olduğu ve “makul süre” gereğine uymadığı kanaatindedir.

Dolayısıyla, AİHS’nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. 1 NO’LU PROTOKOL’ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesi tarafından güvence altına alınan mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Hükümet, başvuranın ihtilaf konusu dairelerin sahibi olmadığını ileri sürmüştür. Bu hususta, 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesinin uygulanamayacağını iddia etmiştir.

AİHM, şikayetin yukarıda incelenen şikayetle bağlantılı olduğunu ve bu nedenle, kabuledilebilir olduğuna karar verilmesi gerektiğini kaydeder.

Ancak AİHM, 6/1 madde bağlamında vardığı sonuca ilişkin olarak, mevcut davada, 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesinin ihlal edilip edilmediğini ayrıca incelemenin gerekli olmadığı kanısındadır (bkz. *Öztunç/Türkiye*, no. 74039/01, 32. paragraf, 27 Mart 2007 ve *Zanghi/İtalya*, 19 Şubat 1991, 23. paragraf, A Serisi no. 194-C).

IV. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS’nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın adil tazminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran, maddi ve manevi tazminat olarak 3,000,000 Euro talep etmiştir.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmiştir.

Tespit edilen ihlal ve ileri sürülen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığı kanısında olan AİHM, talebi reddeder. Ancak, hakkaniyet temelinde, başvurana manevi tazminat olarak 3,600 EUR ödenmesine karar verir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, yargılama masraf ve giderleri için talepte bulunmamıştır.

Bu nedenle AİHM, sözkonusu başlık altında tazminat ödenmesini gerekli görmemektedir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM OYBİRLİĞİYLE

1. Başvurunun kabuledilebilir *olduğuna*;
2. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikayeti ayrıca incelemenin gerekli *olmadığına*;
4. (a) AİHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Sorumlu Hükümet'in ulusal para birimine çevrilmek üzere Sorumlu Devlet tarafından başvurana manevi tazminat olarak 2,400 EUR (iki bin dört yüz Euro) ve uygulanabilecek her tür verginin *ödenmesine*;
- (b)Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 9 Aralık 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

